

HØRINGSSVAR FRA VIKEN FYLKESKOMMUNE

Regjeringen skal revidere langtidsplan for forskning og høyere utdanning (LTP). Ny utgave skal være klar i oktober 2022. Fylkeskommuner er invitert til å gi innspill, og vi vil innledningsvis takke for denne muligheten til å gi innspill til planen.

Planens formål er (sitat): *Langtidsplanen skal sette kursen for politikkutviklingen og investeringene i forskning og høyere utdanning. Langsiktige, prioriterte satsinger gir forutsigbarhet for forsknings- og utdanningsmiljøene og bidrar til en bedre koordinert politikk.*

Som samfunnsutvikler har fylkeskommunen ansvar og oppgaver knyttet til noen sentrale elementer som er særlig relatert til langtidsplanen: regional næringsutvikling, videregående opplæring, høyere yrkesfaglig utdanning (fagskoler) og etter- og videreutdanning som inngår som del av dette. Videre leder fylkeskommunen det regionale partnerskapet og jobber for å utvikle et bedre samspill mellom ulike aktører i det regionale innovasjonssystemet, der både UH- og FoU-sektoren inngår. Sett i lys av dette har rådsområdene Utdanning og kompetanse og Næring i Viken fylkeskommune samarbeidet om innspill til langtidsplanen som, foruten å følge anbefalt struktur for innspillene, har samlet seg om følgende hovedpunkter:

- Betydningen av regionalt handlingsrom og tilpassing av forsknings-, innovasjons- og kompetansepolitikken i samspill med den nasjonale og i et internasjonalt/globalt perspektiv.
- Styrking av spillet mellom utdanning, forskning og innovasjon og virkemidler særlig rettet mot SMB-segmentet for å mobilisere til mer forskningsbasert innovasjon.
- Kunnskapssystemet og betydningen av kvalitet og relevans i alle ledd, også på VGO- og fagskolenivå som viktig kvalitetselement og input i høyere utdanning.
- Øke kommersialiseringsgraden av forskningsresultater

Viken fylkeskommune gir med dette sine innspill til neste langtidsplan for forskning og høyere utdanning der vi innledningsvis vil si:

Dette er på mange måter en god og helhetlig plan. Det er gode beskrivelser av utfordringsbildet, intensjoner, ambisjoner, målsettinger og forslag til strategier i planen. Selv om økte bevilgninger de siste årene har hatt en viss effekt, er det – som planen peker på – fortsatt et stykke igjen for å nå kvantifiserte mål og for at Norge skal ligge på nivå med de land vi konkurrerer med. Regjeringen har som ambisjon at Norge skal være et av de mest innovative landene i Europa. Da må også bevilgninger, utdannings- og forskningssystemet, forskningsinfrastruktur, evne til samhandling for innovasjon og omstilling og kommersialisering av store og små forskningsresultater være på et høyere nivå enn i dag.

- 1. Hvilke endringer i samfunnet (eller i bestemte sektorer) gir behov for endringer eller forsterket innsats innenfor forskning og høyere utdanning i årene som kommer?**

Samfunnsutfordringene – og mulighetsbildet - er pekt på i de fem langsiktige prioriteringene i eksisterende plan samt i beskrivelsen av sentrale utviklingstrekk. Det er viktig å se dette i sammenheng med OECD og EU sin «missions»-tilnærming, hvor det bl.a. pekes på betydningen av nasjonalt og internasjonalt samarbeid, og koordinert og sektorovergripende samordning og samhandling på utvalgte områder. Planen har en gjennomgående henvisning til nødvendigheten av det grønne skiftet som Viken fylkeskommune mener fortsatt bør være det overordnede perspektivet sammen med FN sine bærekraftsmål.

Behov for økt samhandling i et tilpasset innovasjonssystem

Det er ikke bare radikale og forskningsbaserte innovasjoner som «redder verden». De inkrementelle er også viktige. Det er summen av manges innsats på ulike nivå som vil utgjøre forskjellen. Samhandling og samspill regionalt – i tillegg til samarbeid med aktører nasjonalt og internasjonalt - i et tilpasset innovasjonssystem er sentrale forutsetninger for planens formål og måloppnåelse. Små og mellomstore bedrifter (SMB) innoverer ofte på andre måter og samarbeider oftere med regionale UH-miljø enn store bedrifter. Selv om de regionale FoU-instituttene i økende grad har blitt spesialiserte og (inter)nasjonalt orientert, er de fortsatt en del av et regionalt innovasjonssystem.

UH- og instituttsektoren er sentrale institusjoner i videreutviklingen av det norske kunnskapssamfunnet og viktige for å utvikle nødvendig kunnskap med formål å løse både små og store samfunnsutfordringer. For å få til raskere omstillingstakt og finne løsninger på komplekse problemstillinger endres også innovasjonsprosessene til å bli mer åpne, brukerorienterte og systemorienterte. Også fagskolene er en viktig del av innovasjonssystemet regionalt, og det har alltid vært et svært utbredt samarbeid med lokalt/regionalt nærings- og arbeidsliv.

Både grunnleggende og anvendt forskning samt erfaringsbasert innovasjon må kombineres og i større grad skje i tverrfaglig samspill og samarbeid med ulike aktører, både i privat, offentlig og frivillig sektor.

Det må gis tilstrekkelig handlingsrom og finansiering for differensiert innsats der det tas hensyn til mangfoldet i norsk næringsstruktur og regionale forskjeller. På denne måten kan det skapes gode og likeverdige betingelser for utvikling av relevant utdanning, forskning, innovasjon og økt bærekraftig verdiskaping i hele landet. Smart spesialisering som metode kan være aktuelt i denne sammenheng. Aktuelle virkemidler kan f.eks. være styrking av de regionale forskningsfondene.

En vellykket kombinasjon av gratisprinsippet og stor innsats i etter- og videreutdanning (EVU) kan bli betydningsfullt for at de ulike regionene får beholde sine kunnskapsmiljøer som viktig ressurs for den regionale utviklingen. Som det står i NOU 2020:3 i 6.3.6.

«Universiteter og høyskoler skal være motorer i den regionale utviklingen, og de skal bidra til nødvendig omstilling i næringslivet». Da må det også gjøres noe med finansieringsordningene for UH-sektoren.

Summen av dette kan bidra til en god balanse og sammenheng mellom regionale og nasjonale hensyn i et internasjonalt samhandlingsperspektiv. I et styrket samarbeid regionalt er uttrykket «tenk globalt, handle lokalt» fortsatt relevant.

Fylkeskommunens rolle i kompetansepolitikken

Fylkeskommunens strategiske rolle og ansvar i den regionale nærings- og kompetansepolitikken må tydeliggjøres i langtidsplanen uansett hvilke langsiktige prioriteringer som gjøres på nasjonalt nivå.

Langtidsplanen omtaler ikke fylkeskommunens rolle i kompetansepolitikken; det økte strategiske ansvaret for den regionale kompetansepolitikken som fylkeskommunen har fått gjennom regionreformen. Reformen innebærer en aktiv rolle overfor arbeidslivet og fagskoler, universiteter og høyskoler med samarbeid mellom aktørene for å bedre tilgangen på kompetent, kvalifisert og relevant arbeidskraft i de regionale arbeidsmarkedene, jf. Nasjonal Kompetansepolitisk strategi 2017-2021 og Kompetansebehovsutvalgets rapporter. Målene i strategien for de samarbeidende strategipartene om at Norge skal ha et konkurransedyktig næringsliv, en effektiv og god offentlig sektor og at færrest mulig står utenfor arbeidslivet, samsvarer i stor grad med overordnede og langsiktige mål i langtidsplanen, og langtidsplanen bør omtale dette.

Også Meld. St. 21 (2020-2021) *Fullføringsreformen -med åpne dører til verden og fremtiden* omtaler fylkeskommunens økte ansvar for den regionale kompetansepolitikken. Meldingen peker på at tilstrekkelig og oppdatert arbeidskraft er en forutsetning for innovasjon, omstilling og verdiskaping og at kompetanse- og utdanningspolitikken henger nært sammen med regional planlegging og næringsutvikling. Langtidsplanen bør omtale dette som del av et helhetlig syn på utdanningssystemet.

Samfunnsendringer som skaper behov for tverrsektorielt samarbeid og samarbeid langs hele utdanningskjeden.

Økt digitalisering og teknologisk utvikling gir økte krav til opplæringen langs hele utdanningskjeden og i etter- og videreutdanningen. Endringene gjør at Viken fylkeskommune ønsker en forsterket innsats innen samarbeidet mellom UH-sektor og skoleeiere om hvilke strategier som kan bidra til å øke den digitale kompetansen og gi et økt relevant læringsutbytte. Særlig innenfor fagutdanningene er det behov for å utvikle strategier som knytter samarbeidet mellom skole/utdanning og arbeidsliv tettere sammen.

Langtidsplanen peker mange steder på betydningen av tverrfaglige perspektiver og satsinger, tverrdisiplinær tilnærming til forskning og utdanning og tverrfaglige kunnskapsmiljøer samt ordninger som stimulerer til tverrsektorielt samarbeid som styrker samspillet mellom akademia og næringslivet. Slike perspektiver framstilles som forutsetninger for å forstå komplekse utfordringer og finne gode tiltak og løsninger. Det pekes videre på behovet for å involvere aktører på tvers av offentlig og privat sektor og for tilrettelegging for internasjonalt

samarbeid. Langtidsplanen presenterer samtidig ikke noe helhetssyn på utdanningssystemet og unnlater å omtale utfordringene ved overgangene mellom nivåene, den svake gjennomføringsgraden i høyere utdanning samt konsekvensene av den skjeve kjønnsfordelingen i utdanning og arbeidsliv, jf. innspill til spørsmål 2. Dette er en svakhet ved langtidsplanen som svekker det tverrsektorielle, tverrfaglige og tverrdisiplinære perspektivet.

Mangel på arbeidskraft og behov på høyere utdanningsnivå

Kompetansebehovsutvalget peker i sin tredje rapport på mangelen på kvalifisert arbeidskraft innen helse, bygg og IKT. På høyere utdanningsnivå er det særlig behov for utdanning av sykepleiere, noe koronapandemien har vist betydningen av, og for IKT-utviklere. Digitaliseringen og automatiseringen vil ifølge kompetansebehovsutvalget øke etterspørselen ytterligere etter IKT-spesialister i årene framover, uavhengig av konjunkturutviklingen, se også vårt innspill til spørsmål 5. Kompetansebehovsutvalget peker videre på behovet for å øke arbeidslivsrelevansen i flere utdanninger for å gjøre kandidatene attraktive for arbeidslivet. Utvalget påpeker også at kvaliteten på praksis i utdanninger der dette er obligatorisk er av varierende kvalitet og bør forbedres. Disse forholdene bør komme tydelig fram i langtidsplanen.

2. Er det konkrete hindringer i det norske kunnskapssystemet som svekker måloppnåelsen for langtidsplanen, og hva kan i så fall gjøres?

Gjennomføringsgrad, fullføring og frafall og utdanningskvaliteten i høyere utdanning

Gjennomføringsgraden i høyere utdanning er for svak, jf. *Perspektivmeldingen 2021*, der det framgår at halvparten av bachelorstudentene ikke gjennomfører studiet på normert tid, noe som medfører senere inntreden og kortere tid i arbeidslivet. *Riksrevisjonens undersøkelse av studiegjennomføringen i høyere utdanning Dokument 3:8 (2014–2015)* viste at andelen studenter som gjennomførte bachelorgrad på normert tid i gjennomsnitt lå på rundt 41 prosent i årene 2011–2013, mens tilsvarende andel for mastergrader var på omkring 36 prosent. Frafallet på disse utdanningene i samme periode var i gjennomsnitt på henholdsvis 18 og 16 prosent. I 2013 var frafallet på masterutdanninger ved normert tid nesten 20 prosent.

Riksrevisjonens undersøkelse viser til Prop. 1 S (2014–2015), der det blir pekt på at det er for lite kunnskap om hvordan det er mulig å måle hva som er god utdanningskvalitet, men at ulike evalueringer og indikatorer tyder på at utdanningskvaliteten i Norge samlet sett er for lav. Der pekes det også på at Norge er blant OECD-landene med lavest gjennomføring i høyere utdanning. I proposisjonen hevdes det også at mange studenter ikke har gode nok faglige forutsetninger for å ta utdanning på høyere nivå. Ifølge departementet er det flere tiltak institusjonene kan sette i verk for å styrke gjennomføringen, blant annet tett oppfølging av studentene. Langtidsplanen bør problematisere disse funnene og hvordan departementet har fulgt opp riksrevisjonens anbefalinger, da svak gjennomføring og lav utdanningskvalitet er av

stor betydning for å kunne nå målene i langtidsplanen. Det bør vises til forslag om endringer i lovverket, jf. Prop. 111 L (2020-2021) *Endringer i universitets- og høyskoleloven, utdanningsstøtteleven, fagskoleloven og yrkeskvalifikasjonsloven mv. (samleproposisjon)*.

Meld. St. 21 (2020-2021) *Fullføringsreformen* viser at mange elever ikke er godt nok studieforberedt etter videregående opplæring, noe som bidrar til å svekke mulighetene for måloppnåelse i langtidsplanen. Regjeringen foreslår tiltak i stortingsmeldingen for å gjøre elevene i videregående opplæring mer studieforberedte, og dette er i stor grad en utfordring som bør løses på videregående nivå. Frafallet i videregående opplæring hindrer også målet om at voksne kan lære hele livet og øker risikoen for varig frafall fra arbeidslivet, jf. kompetansereformen *Lære hele livet*, der universiteter og høyskoler har en sentral rolle. Det må legges vekt på at arbeidslivet får bedre tilgang til fleksible etter- og videreutdanningstilbud som kan kombineres med jobb, også på høyskole-/universitetsnivå. Større kriser, så som koronapandemien, viser sårbarheten og risikoen for varig frafall fra arbeidslivet og økt behov for helserelaterte trygdeytelser.

Langtidsplanen må se helheten i utdanningssystemet, vurdere betydningen av at nye studenter er tilstrekkelig studieforberedte, nødvendigheten av gode overganger mellom de ulike nivåene og om det er behov for tiltak også på universitets- og høyskolenivå. Viken fylkeskommune viser her til riksrevisjonens anbefalinger i *Dokument 3:8 (2014–2015)*, særlig rundt styrking av den sosiale oppfølgingen og faglige veiledningen av studenter, tiltak knyttet til studieorganisering, undervisningsformer, kvalitet på praksisdeler, veiledning av studenter som sliter med progresjonen og annet av betydning for gjennomføring og kvalitet i studiene.

Skjev kjønnsfordeling innen yrkesfag, høyere utdanning og i arbeidslivet

Skjev kjønnsfordeling innen både yrkesfagene og i høyere utdanning begrenser tilgangen på kompetanse i arbeidslivet. Dette er lite omtalt i langtidsplanen. Det er behov for å utarbeide en langsiktig strategi med tiltak for å utjevne kjønnsforskjellene, også i akademia.

Kompetansebehovsutvalget tredje rapport peker på en økende kjønnsdeling i en del høyere utdanninger som også fører til et kjønnsdelt arbeidsliv. Utvalget peker på at andelen kvinner i høyere utdanning har steget betydelig over tid, noe som har ført til en tendens til økt kvinnedominans på kvinnedominerte utdanninger, og mindre mannsdominans på mannsdominerte utdanninger.

Langtidsplanen problematiserer nesten ikke konsekvensene av den manglende kjønnsbalansen innen høyere utdanning. Det er etter Viken fylkeskommunes syn for svakt å kun omtale den skjeve fordelingen av kvinner og menn i toppstillinger ved universitetene og høyskolene, og betydningen av å ha gode vilkår og muligheter til å kombinere forskerkarriere med familieliv. Her ser regjeringen ut til å mangle ambisjoner og skriver ikke noe om tiltak den ønsker å iverksette. Ett tiltak kunne være opprettelsen av et nasjonalt senter for likestilling innen ulike utdanninger, så som innen fag- og yrkesopplæringen og på fagskole-, universitets- og høyskolenivå.

Høyere yrkesfaglig utdanning (fagskole) og kvalitetsrammeverk

Omtale av høyere yrkesfaglig utdanning (fagskole) mangler i langtidsplanen. Høyere utdanning bør omfatte både høyskole, universitet og høyere yrkesfaglig utdanning. Ved alle disse utdanningene gis studentene nå studiepoeng, og det bør legges bedre til rette for overganger mellom disse utdanningene innenfor relevante fagområder.

Høyskolen for yrkesfag, som ble etablert av 6 fylkeskommuner på Østlandet, har i dag en bachelor-utdanning i byggeplassledelse. Viken fylkeskommune er deleier av Høyskolen for yrkesfag AS. Høyskolen har planer om utvikling av ytterligere utdanninger som vil dekke opp fremtidige kompetansebehov innen områder som etterspørres av næringslivet og offentlig sektor. Studenter med en bakgrunn fra høyere yrkesfaglig utdanning (tekniske fagskoler) vil etter søknad kunne få avkorting av studier ved denne høyskolen.

Det har vært en stor vekst av studenter som søker seg til høyere yrkesfaglig utdanning. En vesentlig grunn er at kjennskap til studietilbudene og etterspørsel etter denne kompetansen er økende. Noe av årsaken til økningen kan også være permitteringer og harde tider i arbeids-/næringslivet.

Innenfor sektoren høyere yrkesfaglig utdanning (fagskolesektoren) har det alltid vært et svært utbredt samarbeid med det lokalt/regionalt nærings- og arbeidsliv. Kompetansekravene øker, og med det blir det et økende behov for etter- og videreutdanning. I lov om høyere yrkesfaglig utdanning (fagskoleloven) er det nå åpnet for studier på mindre enn et halvt års omfang. Dette vil også øke etterspørselen etter studieplasser i høyere yrkesfaglig utdanning. Slik finansieringen av høyere yrkesfaglig utdanninger er nå, vil det innenfor flere studier kunne være kompetente studenter som ikke får studieplass.

KD la i juni ut en strategi for desentralisert og fleksibel utdanning ved fagskoler, høyskoler og universiteter. Dette er en viktig strategi som legger opp til at det skal tilbys høyere utdanning der folk bor og tilpasset studentenes livssituasjon. Strategien legger opp til at flere skal få mulighet til kompetanseheving.

Fylkeskommunen med sin kompetansepolitiske rolle bør inngå i et samarbeid med ulike aktører regionalt og nasjonalt for å sikre at vi sammen oppfyller intensjonene i denne strategien. I et styrket samarbeid mellom alle aktørene vil vi bedre kunne koble tilbud og etterspørsel lokalt og regionalt. Etablering av lokale studiesteder er en viktig del av dette, og ved et studiested kan ulike leverandører av kompetansetilbud få tilgang og studentene vil kunne møte sine medstudenter.

Viken fylkeskommune mener det er nødvendig å heve klassifiseringen av høyere yrkesfaglig utdanning fra 5.2 til nivå 6 i norsk kvalitetsrammeverk for å matche tilsvarende fagutdanninger i Europa på bachelor- og masternivå. Fylkeskommunene har en lovpålagt oppgave iht. lov om høyere yrkesfaglig utdanning (fagskoleloven) § 3, og vi mener at måloppnåelsen kan økes innenfor dette området ved en slik endring i klassifiseringsnivå. Det vil føre til økt samarbeid innen internasjonalisering, økt kvalitet i utdanningen og bedre rekruttering av arbeidskraft med relevant kompetanse.

Samarbeid mellom utdanningstilbud om forskning og utprøving innen EU-finansierende ordninger bør økes. Viken fylkeskommune peker på det norske kunnskapssystemet og

hvordan det kan tilpasses det europeiske kvalitetsrammeverket på dette området for å øke måloppnåelsen.

3. Hva bør videreføres og hva bør endres ved målene i gjeldende langtidsplan?

Viken fylkeskommune mener de tre overordnede målene styrket konkurransekraft og innovasjonsevne, møte store samfunnsutfordringer og utvikle fagmiljøer av fremragende kvalitet er gode og relevante og bør videreføres.

4. Hva bør videreføres og hva bør endres ved prioriteringene i gjeldende langtidsplan?

I skjæringspunktet mellom flere av de nevnte fem prioriteringene foreslår Viken fylkeskommune å etablere en egen tematisk satsning som kan gi svar på hvordan Norge som nasjon kan gjøre seg mindre avhengig av – eller på lang sikt uavhengig av – petroleumsindustrien både med hensyn til sysselsetting og verdiskaping.

5. Hva slags opptrappingsplaner bør den nye langtidsplanen ha, og hvordan og på hvilke områder bør de innrettes?

UH-sektoren som del av det regionale innovasjonssystemet

Viken fylkeskommune savner en tydeligere poengtering av at UH-sektoren er en del av et innovasjonssystem, eller et økosystem for innovasjon, som innebærer at man i de fleste tilfeller må samarbeide med flere ulike aktører i både privat og offentlig sektor. Dette for å oppnå bedre resultater og at nye løsninger blir tatt i bruk i markedet. Et eksempel på et slikt økosystem for innovasjon er en styrking av samarbeidet mellom UH-aktører og andre forskningsmiljøer, offentlige aktører og virkemiddelapparatet, investorer/venturekapital og gründere/bedrifter.

Økt kommersialisering av forskningsresultater

Det må komme tydeligere frem i planen at det forventes at UH-sektorens bidrag innebærer en økt kommersialisering av forskningsresultater, dels for å styrke konkurransekraft og innovasjonsevne, men også for å utvikle løsninger som svarer på de store samfunnsutfordringene. Det samme kan gjelde for enkelte av FoU-instituttene, selv om denne sektoren i større grad er oppdragsfinansiert og praksisnær.

Langtidsplanen må sees i sammenheng med NOU 2020:3 *Ny lov om universiteter og høyskoler*. I tilknytning til høringen av denne ble det gitt innspill fra Viken fylkeskommune som i stor grad dreier seg om UH-sektorens arbeidslivsrelevans og samfunnsoppdrag:

I forslag til ny lov om UH-sektoren heter det at “*Universiteter og høyskoler skal bidra til innovasjon og verdiskaping basert på resultater fra den faglige virksomheten (...)*». Et gjennomgående tema i NOU 2020:3 er tydeliggjøring av UH-sektorens samfunnsoppdrag, bl.a. det å bidra til innovasjon og verdiskaping. Implisitt i dette ligger det kommersialisering av forskningsresultater som det må arbeides med for å øke, f.eks. gjennom sterkere nasjonale insentiv-ordninger og/eller som del av rammetildelingen og resultatdelen av finansieringen av UH-sektoren. Dette gjelder særlig indikatorene med lukket budsjetttramme; midler fra EU, midler fra Forskningsrådet og regionale forskningsfond og særlig inntekter fra bidrags- og oppdragsaktiviteter (BOA-indikatoren).

Virkemidler for å fjerne flaskehalser i forskningsinfrastruktur og innovasjonssystemer

Viken fylkeskommune mener det er behov for sterkere og tydeligere virkemidler som retter seg mot å fjerne definerte flaskehalser i forskningsinfrastrukturen og innovasjonssystemene, f.eks. UH-sektorens insentiver for i større grad bidra til kommersialisering av forskningsresultater. En DIKU-rapport fra 2020 viser at 21 bedrifter oppgis etablert basert på kommersialisering av forskning. Dette virker som et svært lavt tall i forhold til antall andre kunnskapsbaserte nyetableringer. Andre undersøkelser (Fitjar, R.D. m.fl. 2019) viser at kun 20 prosent av bedriftene samarbeider med universitetene.

I styrings- og finansierungsstrukturene i UH-sektoren er det også noen utfordringer knyttet til hvilke insentiver man har for å drive frem innovasjon og samarbeid. Dagens insentiv-system er i stor grad knyttet til utdanning og forskning som separate aktiviteter, mens innovasjonsaktiviteter og samarbeid ikke har tilsvarende insentiver.

Dimensjonering av høyere utdanning som kan møte samfunnets behov

Det er positivt, som planen nevner, at regjeringen har nedsatt en arbeidsgruppe med representanter fra ulike departement for å vurdere systemet for dimensjonering av høyere utdanning. Arbeidsgruppen skal vurdere om dagens system er innrettet på en måte som effektivt møter samfunnets og arbeidslivets behov i landet, herunder om det er behov for å gjennomføre tiltak som kan forbedre systemet. Arbeidsgruppen skal se på andre pågående arbeider som er relevante for dimensjonering av høyere utdanning, særlig Kompetansebehovsutvalget (KBU) og ekspertgruppen for etter- og videreutdanning (EVU), som utgjør en del av kunnskapsgrunnlaget om fremtidige kompetansebehov og regjeringens kompetansereform.

Stort behov for IKT-kompetanse også i UH-sektoren

Som planen påpeker, er det i 2018 gjennomført en analyse av Forskningsrådets bevilgninger og utviklingen i avlagte doktorgrader, antall faglig ansatte og publisering i IKT-miljøene ved universiteter og høyskoler. Analysen tyder på at ressursituasjonen for grunnleggende IKT-forskning i Norge ikke er vesentlig forbedret siden 2012. IKT inngår i nærmere 50 prosent av næringslivets FoU-aktiviteter.

Det er fortsatt stor etterspørsel etter IKT-kompetanse både i forskningsmiljøene og i arbeidslivet, og behovet er økende. Digitalisering er en viktig forutsetning for både omstilling og det grønne skiftet og det er behov for en betydelig økt satsing på dette feltet.

Andre forhold

Planen sier at «Samlokalisering av undervisning, grunnforskning og anvendt forskning gir et godt grunnlag for innovasjon og økonomisk utvikling. To nasjonale sentre (bygg): livsvitenskap, farmasi og kjemi ved Universitetet i Oslo og Marinteknisk senter (Ocean Space Centre) i Trondheim er etablert». Viken fylkeskommune mener det bør være rom for nye sentre på områder knyttet til enten de langsiktige prioriteringene som er nevnt i planen eller andre aktuelle innsatsområder, f.eks. tverrfaglige miljøer knyttet til forskning på «det grønne skiftet» og sirkulærøkonomi.

Langtidsplanen sier at «Regjeringen vil heve basisfinansieringen til de teknisk-industrielle instituttene for å styrke instituttenes langsiktige kunnskapsoppbygging som er sentrale for næringslivets evne til forskningsbasert nyskaping og omstilling». Det er vel og bra, men sett i lys av meldingens understrekning av betydningen av helhetlig, tverrsektoriell, tverrfaglig og systemisk tilnærming for å løse de store samfunnsutfordringene og 2030-agendaen, må også humaniora-fagene få et tilsvarende løft for å få til det helhetlige perspektivet som meldingen legger vekt på.

6. Er det områder som kan prioriteres ned eller mulige effektiviseringstiltak som kan iverksettes for å sikre handlingsrom til prioriterte opptrappinger?

Ingen innspill.

7. Hvis det skal utvikles virkemidler for samfunnsoppdrag/"missions" i Norge, hvordan bør de være innrettet, og på hvilke områder er samfunnsoppdrag særlig aktuelt?

Ingen innspill

8. Hva er det viktigste som kan gjøres for å sikre høy tillit til forskningsbasert kunnskap i befolkningen?

Forskningsbasert kunnskap må brukes på alle nivåer, og når virksomheter og det offentlige legger forskning til grunn, vil det også bygge opp under tilliten til forskningen. At

forskningsprosjekter knyttes tettere til hverdagen til brukerne vil også kunne bygge opp under troverdigheten.

Det at ulike aktører samarbeider om forskningsprosjekter bidrar også til å underbygge tilliten til forskningsbasert kunnskap i befolkningen. Deltakelse i forskning og at kunnskap fra forskning brukes i skoler, av offentlig og privat sektor og som bakgrunn for politiske avgjørelser skaper legitimitet og troverdighet.

Universitets- og høyskolesektoren har tradisjonelt en uavhengig posisjon og vil dermed som samarbeidsaktør kunne bidra til å bygge tillit og sikre kvalitet på forskningen.

9. Andre innspill.

Det er positivt at Kunnskapsdepartementet vil gjennomføre en analyse av om og på hvilken måte universitetene og høyskolene har dreid sin virksomhet inn mot prioriteringene i langtidsplanen.

Det er nødvendig med en større innsats innen samfunnsoppdraget om opplæring/utdanning som gir arbeidslivet den kompetansen det er behov for i fremtiden, både når det gjelder opplæring av pedagogisk personale og opplæring av ansatte i arbeidslivet. Særlig er det behov for økt pedagogisk kompetanse innen bruk av verktøy knyttet til AR, VR og AI. Her vil det være nødvendig med tilgang til kortere EVU-kurs for ansatte mens de er i arbeid, særlig innen SMB (privat sektor) der investeringene i de ansattes kompetanseutvikling er lave.

Samarbeid mellom utdanning og arbeids-/næringsliv er institusjonalisert både i universitets- og høyskolesektoren og på lavere nivå – vgo. og fagskoleutdanninger - gjennom trepartssamarbeidet nedfelt blant annet i samfunnskontrakten og Nasjonal kompetansepolitisk strategi. Samarbeidsrådet for yrkesopplæring (SRY) og yrkesopplæringsnemndene er lovfestet i opplæringsloven og forankret i Norges ratifisering av ILO-konvensjonen i 1975. Dette trepartssamarbeidet bør omtales i langtidsplanen.